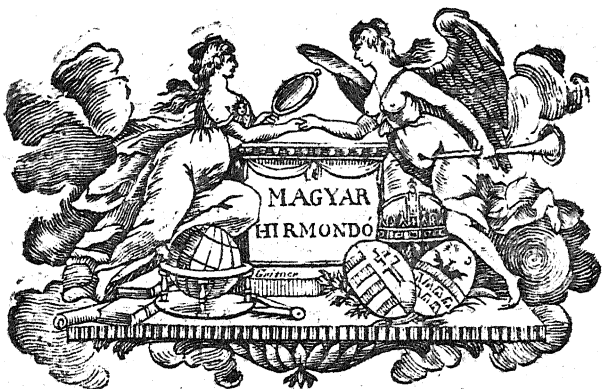

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

XXXXXXXXXX

Nro 16.

Költ Bétsben, Böjt-elő Havának (Februáriusnak)
23-dik napján 1798-dik Elziendőben.

Helvetziai és Helvétziát illető Tudósítások.

A' Bernai Kántonnak más Kántontársaihoz intézett hadi-buzdítására, ki állította vala már Febr. -6dikánn *Glarus* Kánton a' tőle telhető segítséget, négy száz Vitézekben. Sok Polgárok, kik, a' reájok esett sors szerént fegyvert tartoztak volna fogni, de vagy nem akartak, vagy elégteleneknek érzették magokat a' katonai szolgálat-

R

ra, 6's 7 száz forintot is ajánlottak azon Személyeknek, a' kik helyettek állottak ki a' Márs' piattzára, mely summa, holtig ki fog járni ezenn Személyeknek esztendőnként, ha a' hadban történhető megsebesedés által alkalmatlanokká tétetnek a' munkálódásra.

Einsiedeln nevezetű gazdag Klastrom, bizonyos feltételek alatt, minden kintsét által ajánlotta e' mostani környülállások között a' maga Kántonjának, Schweitznak, melynek kebeleben fekszik.

Némely Angliai Familiák, melyek eddig Helvétziában éltek, által-költöztek onné a' hadtól való félelem miatt, a' Német Birodalom' Sváb Kerületének felső részébe. Ugyan ezt tselekedtek igen sok Helvétziai Ház-nepek is.

Hogy azonban nehezenn fog had támadni a' Frantziák és a' Helvétusok között: maga is úgy láttatik ezt hinni a' Fr. Direktórium, mert a' Törvényhozó Iffabik Tanátshoz küldött 6-dik Februáriusi Jelentésében, minekutánna erős ki fejezéssel adta elő, hogy a' Frantzia Katonákban, meg-sértették a' Helvétusok a' Népek' Törvennyét: ezen előadást, következő értelmű sorokkal fejezte be: „Így vólta a' környülállások, midőn el indúlt a' Kurír Vaatlandból: de azólta kétség kívül

oly dolgok történtek Helvétziában, mely-
 lyek szükségtelemmé teszik az oly véggel
 való ellenséges intézeket Berna és Frey-
 burg ellen, hogy beírfzút lehessen állani
 rajtok, a' Népek-törvényének, 's a' Fran-
 zia Nemzet' betsületének annyira lett meg-
 sértetéseért. — A' meg-bántatás' históriá-
 jának leg-nevezetesebb része ez: „Midőn
Waatland (*Pays de Vaud*) egygyesült Hel-
 vétziával 1563-dik esztendőben: oly felté-
 tellel tselekedte azt, hogy meg-hagyattas-
 sák nékie a' Konstitútziója állandóul. Ezen
 egyezésnek egész erejében való fenn-tartá-
 sára, szentül kötelezte magát következő
 eszt. ben Fr. Ország. Kívánván most a'
 Waatlandiak, előbbeni jussaikát vissza-
 szerezni: folyamodtak segítségért Fr. Or-
 szághoz. Ily környüllásokban *Massena* (Fr.)
 Generális' Osztályja; mely vissza-indúlt
 Olasz-Országból, parantsolatot vett, hogy
 a' *Carrougei* vidékenn tartaná füzemmel a'
 Bernaiaknak Waatland ellen erányzott moz-
 gásaikat. Meg-értvén (Fr.) Gen. *Menard*
 Jan. 23-dikán, hogy tizennégy Bernai Ba-
 talionok mentek légyen bé Waatlandba;
 hozzájuk indította a' maga Adjutánsát két
 Huszárok társaságában, oly izenettel, hogy
 vonnák vissza magokat. De Thieren ne-
 vű faluban; Iverdüntől két óránnyira, le-
 lövették a' Huszárok, 's azt a' hintót is
 által-juggatták a' golyóbisok, melyben az

Adjutáns ült. Ezen történetnek hallására; *Menard* Generális bé-vitte Katonáit Vaatlandba, kik előtt a' Bernaiak visszavonták magokat. A' Waatlandiak fegyversen mentek utánnok. A' Frantziák pedig benn maradtak a' Tartományban.

Az említett két Fr. Huszároknak lelovettetéséhez járult, egy Szabadság-fájának, melyet Arauban némely Lakosok állítottak fel, Bernai Katonák által lett ki vágattatása.

Mitsoda olyas dolgok történtek legyen Helvétziabann, melyekről azt írta a' Fr. Direktórium a' Törvényhozó Ifjabbik Tanátshoz, hogy azok szükségtelenekké tették a' Bernai és Freyburgi Kántonok ellen irányzott hadi-készületeket? könnyen megfelelhet ezenn Kérdésre ki ki magának, azokból a' Tudósításokból, melyeket már eddig közlöttünk: nem tartjuk azonban szükségtelennek, egyenes feleletül ide tenni a' Bétsi Udvari Újság' 21-dik Februáriusi Darabjának következő értelmű summás előadását: „Először Basílea, azután lassan lassann minden más Kántonok is, melyekben még eddig, némely jusokkal bírtak a' Városi Polgárok, a' Mezőségi-Lakosok felett: hogy eleit vehessék az erőszakos változásoknak, szükségesnek ítélték, a' Pátriciátusi különbségnek el törlé-

sát, és általán fogva egy formájú júsoknak fel-állítását a' magok Megyéikben. Így tselekedett a' Tigurumi (Zürchi) Kánton, Febr. 5-dikénn; a' Schafhauseni, Febr. 6-dikánn; és egynehány nappal előbb a' *Solothurni* és *Freyburgi*. Mindenütt Deputációk neveztettek ki, Városi- és Mezőségi-Polgárokból elegyesleg, melyeknek kötelességévé tétetett, hogy a' nehézségeket szedjék öszfze, 's azoknak el hárítására, erányos intézeteket dolgozzanak ki. — Tsupán maga volt a' Bernai Kánton, mely magát állhatatosann ellene szegezte minden újjításoknak, azon közben, hogy a' Fr. Direktórium, közönséges nyilatkoztatása által, ajánlotta magát védelmezőjéül a' Waatlandiak' hajdani Konstitútziójának, mely, t. i. a' Fr. Direktórium' állítása szerint, 1530-dik esztendő előtt virágzott Azok között. A' dolog annyira ment, hogy végre Jan. 24-dikénn, be indult Waatlandba azon Fr. Seregosztály, mely már egy időtől fogva gyűlt a' Bernai Kánton' széleire, el foglalta Lausannát, és mintegy hét ezer Ember belőle egyenessenn Berna Városa felé nyomult. Ezen körülállás szolgált indító-okúl a' Bernai Kánton' Kormányfzékének arra, hogy Febr. 3-dik napjára, öszfze-hívta az előbbeni Elöljárókat, 's a' Mezőségi-Lakosok' Deputátusait, és ezen Gyűlés meg-határozta az említett napon, hogy

leg-feljebb egy Hónap alatt Kommisziót fog ki-nevezni, egy Demokráta-Konstitúció' formájának ki-dolgozása végett, és azon Konstitúció-formáját esztendő alatt, a' Kanton minden Lakosival fogja közleni helybe-hagyás végett. De egyzersmind a' Gyűlés' minden Tagjai öfzfe esküdtek, hogy önnön Respublikájok' maga-uraságát készek lesznek egész erejekkel védelmezni, és a' most meg-határozott változtatásába is az Igazgatásnak Idegent belé-elegyedni meg nem engednek, és ha tsak ugyan veszedelem van ellenünk el végezve — *igy írtak a' Mezőségi Küldöttek a' magok Küldöikhez* — inkább akarunk, Hazánk' alkotmányának öfzfe - omlandó darabjai alá, Atyáink nagy nevének 's ki folyt vérének emlékezte mellett, a' most élő 's a' következendő Világ' láttára, és a' láthatatlan Mennyei-izem előtt, eltemettetni: hogy sem mint a' szabad nyakat járom alá adjuk. Mi magunk, el enyészhetünk: de betsületünk fenn marad örökké.“ — Szinte hasonló módra nyilatkoztatták magokat, a' Zürichi, Lucerni, és Solothurni Kantonok.

Angliát illető és Angliai Tudósítások.

A' Mádriti Újságból: — „Brueys Frantzia Admirálisnak parantsolatja van, hogy induljon Tulonból azokkal a' 9 líncei hajókkal, melyek hajdan a' Ve-

lentzei Respublikái voltak, és még több más Fr. hajókkal is *Cádiz* alá, és az ottani Kikötőhelyből segítse ki a' Spanyol Hajóssereget, 's egyesülvén azzal, nyomúljon *Brest* felé, a' honnét 70-nél felesebb számú línei hajók szándékoznak Anglia ellen. A' *Carthagenai* Kikötőhelyben fekvő Spanyol línei hajók' száma, 15 és 20 között vagyon.

Az önként való hadi-áldozatok' kasszája szemlátomást nevededik. A' Cantabrigiai Universitas, ezer font sterlinget adott Eelé. Nem adnak kevesebbet más Fundatziók 's Társaságok is. A' Londoni Kereskedők, hasonló áldozattétel végett gyűlést szándékoztak tartani Febr. elein, kiknek példája, más Kalmár-társaságokat is hathatós lelsz fel-buzdítani a' követésre. Sok Lakosok találtnak, a' kik ezerenként 's százanként ugyan nem ajándékozhatják a' font-sterlingekek Hazájoknak: kevesebbel mindazáltal, örömet segítenék azt: hogy tehát ezeknek is legyen módjok Hazafiúi és Hazaleányai készségjekeket, minden mellékes tekintetek által való hátráltatás nélkül telyesíteni: el végezték a' Bankó-Direktórai, hogy egy perselyt függesztessenek fel, melybe kiki, észre-vehetetlenül bé-tehesse, a' mit elszánt Hazája' segítségére.

Hogy az Amerikai Respublika, egyesíteni fogja magát Angliával Fr. Ország el-

len: annyiival nagyobb ez eránt a' reménység Londonban: mivel az Ámerikai Kormányfűk, tsupán e' most folyó Februáriusig halasztotta el a' Frantziák ellen való hadi-intézeteket, oly reménység alatt, hogy talán addig, vihetnek véghez valamit Párisban az ő Követei: de nem vihettek.

Az Ángliai Fegyveres-házaknak, Hájó-műhelyeknek, partoknak 's a' t. le-írásaik, melyek két el fogott Frantzia Spionoknál találtatnak a' Státus Secretáriusnál voltak már Február. 2 dikánn. Magok a' Spionok, szoros őrizet alatt tartatnak. *Hutter* és *Baptist*, a' nevek. A' formájok, külföldi Zsidót mutat.

Irrlandiában egy Kalmárnak a' papirossai között történetből egy petsétes Levele találtak, melyben a' Fr. Direktórium által Irrlandiai Seregbéli Főhadnagyság volt ígérve a' Kalmárnak.

Az Irrlandiai Ministériom egy Hirdetményt tett közönségessé, melyben jelentetik, hogy *Queens* nevezetű Grófságnak minden részeiben ismét oly pártütés mutogatja magát, melynek le-tsendesítésére, szükséges volt, fegyveres-erőt küldeni a' nevezett Grófságba.

Sok Ángl. Városok, azon summa pénzeket
— ötfüz 's ezer font sterlingekből állókat
— melyeket elébb közönséges mulatságok-

ra voltak szánva, nagy készséggel fel-ajánlották az Ország' hadi-szükségére. Egynehány Regimentek is ugyan ezt tselekedték egy napi zsoldjokkal.

A' *Landafi* Püspök, egy Buzdítást intézett a' Nemzethez, a' melybenn így fejezi ki magát a' többek között: Én nem függök egy Fe ekezettől is az Országban: azért is, midőn hasznosnak látom, saját értelmemnek ki nyilatkoztatását; tselekezem: betesebb nállam az igazság szeretete is, hogy sem önnön meg-győződésemm ellenn mondhatnék vagy nyomtattathatnék valamit. Én nyóltz Gyermekek' Attya vagyok; a' taksák háromszorozása tehát szintűgy terhel engemet mint akárkit, a' ki az ellen panaszolkodik: mindazáltal a' tzéljánál fogva ítélvén azt, igen jónak találom, és nem zugolódnám a' Ministerre, ha most jövedelmemnek tízed része helyett, egész vagyonomnak tízed részét kívánná is Az egyfzerre: fel-tévén, hogy ezen eszköz által bizonyossan szert lehetne tenni a' Békességre: melynek haladék nélkül való helyre-állíttatását, bár akármely nagy árron kellessék is fizetni, nem tartom drágának.

Egy igen gazdag terhű Kereskedő-Hajóssereg szerentsésén érkezett Chinából és Napkeleti-Indiából az Angliai partokhoz, két hadi-hajók' védelme alatt.

Frantzia Tudósítások.

Minden Frantziák, kivált a' kiknek e' folyó had különös karokat okozott, buzdítatnak az Anglusokon való boszszuálásra, melyet kiki lehetségessé tehet az által magának, ha tőle ki-telhetőképenn elősegíti, a' Frantzia Respublikanak Anglia ellen erányzott szandékát.

Egy új vizi-eszköz taláztatott fel, melynek segítségével által a' viz alatt is lehet dolgozni. Egy a' fel-találói közzül ezen eszköznek, le ment mostanság Tulonnál, minden Tisztviselők' szeme' láttára a' tengerbe, 's ott maradt majd egy óraig.

Lyon és Montpellier Városai eránt, oly Rendelést adott ki Febr. 2-dikánn a' Direktórium, hogy azokat, mint ellenséges Varosokat, ostrom alatt való állapotba szükség vétetni, 's meg-parantsolta a' Hadi-dolgokra-ügyelő-Ministernek, hogy elegendő Katonaságot küldjön oda.

Olasz Országi Tudósítások:

Páduából Jan. 25-dikénn: — „Mivel a' Ts. K. Katonaság' el érkezésekor a' sürrü öröm-kiáltások, némely rendetlenségekkel voltak elegyítve a' Democraták' házaik körül, Gróf *Wallis'* parantsolatjára ki-hirdettetett: Hogy, mivel Ő Ts. K. Felségének telyes akaratja, fenn-tartani a' Köz-

tsendességet, és kinek kinek személyes bátorságát ebben a' Városban 's az egész Tarományban: ez okon meg-tiltatnak minden ösfze-tolongások, személyes meg-sértések, 's tsúfolódások, akár mely Vallás- és Nemzetbéliekre legyenek is azok intézve. A' fegyver-hordozás is kemény büntetés alatt meg-tiltatott. A' mely Lakos a' Katonákkal mérészel szembe szállani, halállal büntetetik. “

„Ötven Leányzókat, husz husz arannyal házassít itt ki a' Magistrátus. “

Zárából Jan. 17-dikénn: — „Városunknak minden rendű lakói, igyekeznek meg-bizonyítani azon való örömeiket, hogy Gróf Thurn Kir. Kommisszarius' kormányozása alatt, oly szerentsésen tétetnek az egész Haza' boldogulására az új rendelesek. A' Polgárság, Polgártársává fogadta Ő Excellentziáját. A' Nemesség pedig Jan. 15-dikénn nagy tzeremóniával írta be a' Gróf' nevét a' régi Dalmata Nemesség' laistromába, mely tisztelet a' Maradékir is ki terjed a' Grófnak. “

„Pénz is fog verettetni az igazgatásbéli szerentsés változás' emlékezetére. “

Róma felé való törekedésekről a' Fr. áknak, azt írja a' Bétsi Udv. Újság, hogy valamennyire készteti azt, a' hegyeken lévő sok hó. Maga a' Fr. Vezér *Berthier*, Jan. 26-dikánn utazott *Anconán* által *Umbria* felé.

Német Birodalmi Tudósítások.

A' Fr. Respublikának azon kívánságára, hogy a' Rajna legyen ezentúl az ő határa, azt kérdi a' *Neuwiedi Újság* (melynek mássait, nyomtatják Bétsben, Pozsonban 's Budán): Ha valyon erősebb határ e' a' Rajna, a' Chínai köfal-határnál, vagy a' Svéd és Német-Ország között lévő tengernél? mert ha nem erősebb: úgy csak egy belső revolútzió legyen: mindjárt által ronthat azonn kevés fegyveres-erő is. A' belső revolútzió pedig szintúgy megtörténhetik a' Directoriális Tisztviselők alatt is, mint megtörtént, a' Királyi Tisztviselők alatt. Belső Revolútzió okozta — *ügymond* — hogy Chínát, melynek hataráúl, *Chi-Hoamti* nevű Tsászár Kristus Urunk' születése előtt 200 esztendővel, 500 óra járásnyi hosszúságú, majd hét lábnyi szélességű, és harmintzhat újnyi magasságú köfalat építtetett, egy kis Tatar Fejedelem, *Cum-Ti*, 24 ezer emberrel el foglalta Kristus Urunk születése után 1644-dik esztendőben — azt a' Chínát foglalta el, mely, két millió Katonát tart a' maga zsóldján. — Belső Revolútzió tselekedte Német-Országban is, hogy ama nevezetes Svéd Király *Gustáv Adolf*, által-hatván oda a' Balt-tengeren 34 ezer Emberrel, oly diadalmakat tett, melyeket nem csak a' Historiák bizonyítanak, hanem a' még mind ez ideig fel nem épült romlások is. Harmintz

Négy ezer Emberrel győzedelmeskedett *Gustáv* a' Német-Bírodalomban, melynek népessége mintegy 8-szor múlja felül Svéd-Országét.

Egy emlékeztető-pénzről is emlékezik a' *Neuwiedi Újság*, a' mely 1699-ben veretettet, 's rajta ez a' német vers olvas-tatik:

Es ist Friede, und auch keiner;
Das weiß ich, und noch einer.

(Van Békesség nints is. En tudom ezt; és még egy, kívülöttem.)

A' Mannheimi Kommandáns *Bartels* Oberster, egy Levelet vett Febr. 4-dikén *Hatry* Frantzia Fő-Vezértől, a' melyben Ez, haladék nélkül való elégtételt kívánt a' Fr. Direktórium' nevében, a' Baváriai és Palatinatusi Választó-Heftzegtől, azonn ellentállásért, mely lett a' Rajna sántza' el foglalásakor, 's bizonyos summát azon Frantziák' számára; kik ez említett el foglalás' alkalmatosságával sebbe-estek, vagy pedig a' magok istápjáikat el vesztették. Haddal fenyegetődzött *Hatry* Generális azon esetre, ha ki-nyilatkoztatott kívánsága, nem telyesítődnek a' Fr. Respublika' részéről. Így írja ezen történetet a' Mannheimi 's utánna a' Bétsi Udv. Újság is.

Rastadt: A' Nemet-Bírodalmi Követ-ség' második feleletére adott második vá-laszszokról a' Frantzia Követeknek meg-jegyzettük már a' múltt postánn, hogy az

is hasonló hangon íródott vala, mint az előbbeni. Közöljük most a' Bétsi Udv. Újság' előadása szerént; a' summáját is: „A' Német - Birodalmi Követség' Replikája; (2-dik felelete) nem hogy gyengítené a' Fr. Követek által nyilatkoztatott kívánságnak fundamentomos és szükséges voltát; sőt inkább szembetűnőbbé téfzi azt. Francia - Ország ellen, mely tagadhatatlanúl fenn akarta tartani a' Békességet; 's tartozott is azt akarni nagy okokból; első ellenségeskedése volt az a' Német-Birodalomnak, hogy ámbár panaszt eleget hallott is a' Fr. Respublika' részéről, még is nyilván pártját fogta a' Fr. Kiköltözttek' Seregének, a' kiknek egygyütt léte, szüntelenvaló aggodást okozott a' Respublikának. Látván tehát Ez, hogy az ő ellenségeinek menedék hely engedtetik a' Német-Birodalom' kebelében, kénytelen volt oly eszközkhöz nyúlni, melyeket a' maga eránt való kötelesség adott kezébe. A' Birodalom, nem hogy illendő elégtétel által akarta volna eleit venni; ezen kénytelenségből lett mozdulásnak, sőt inkább hadat izent végre a' Respublikának. — Hogy a' Német-Birodalomnak maga egész épségében való maradása (integritássa) vevődjék fel; az ezen Birodalom, és a' Fr. Respublika között kötendő Békességnek: arra, akarat se' volt soha; 's nem is lehetett azt akarni;

képtelenség volna ellenkezőt állítani. A' Campoformidói Kötésnek tsupánn a' 20-dik Tzikkelyében vagy on emlékezet a' Német - Birodalom és a' Fr. Respublika' Békességéről, 's ott is tsak annyi, hogy a' végezt Rastadtban tanátskozás tartassék. —

A' Német Követség 2-dik feleletének egyéb tárgyaira nézve, azt felelték a' Fr. Követek, hogy ők nem tartják szükségesnek az azokba való bé-botsátkozást, mint hogy ennek nem egyéb következése lenne; hanem hogy még későbbre halasztódnék általa a' Békességnek oly közönségesen óhajtott tökéletességre menése. Utóljára, azt a' jelentést tették a' Fr. Követek a' Német Deputátióznak, hogy tartozik ez számot adni, mind azon következésekről, melyek egy igazságos, illendő, és mind a' két Hatalmasságoknak hasznos Békességkötés' fundamentomának el fogadásával való késedelmezésből fogának származni.

A' Német Követség, több rendbéli tanátskozások után tette fel ezen feleletre a' maga 8-dik Februáriusi válaszfűzát, mely idő-közben által küldötte az eddig folytatott levelezést a' Regensburgi Gyűlésnek.

Az említett Választ közlötte már a' Rastadti Újság, melyből szokta a' Bétsi Udv. Újság is venni a' maga előadásait Rastadtról. Bizodalmat nyilatkoztatta azon

válaszban a' Német Követség, az ő fel-
teinek, a' Fr. Kormányzók által lejendő
fontolóra vétettetése eránt, de azonban
a' Békesség' munkájának siettetése végett
oly Tudósítást kíván a' Fr. Követeiktől, a'
melyből egyszerre által lehessen látni a'
Fr. Respublika' egész kívánságát Német-Or-
szágra nézve.

A' Német-Birodalmi minden Újságok
szerént, melyek ma érkeztek, oly jelen-
tést közlöttek a' Rastadti Fr. Ministerek
újjabban is a' Német Követséggel, hogy
a' Fr. Direktórium a' Rajnát kívánja a' Fr.
Respublika' határáúl:

Elegyes Tudósítások.

Mészáros (ezelőtt *Barkó*) Magyar Lo-
vas Regementje, tizedik Déc. benn indúlt
meg a' Moguntziai és Darmstadti földről,
's keresztül utazván Frankónián, Tsch-Or-
szágon, és Morávián, 2 dik Februáriusban
Silésiába érkezett. A' Stab, Teschenben
vagyon.

A' Ts. K. Udvarnál Nápolyi Követsé-
get viselt, most pedig otthonn Napoly-
ban Külső-dolgokra ügyelő Státus Secretá-
riusságra emeltetett Márkéze Gallót, mel-
toztatott a' Ts. K. Felség, *Arany-gyapjával*
meg-tifztelni.